Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA DŽERARDA HOGANA [*GERARD HOGAN*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2019. gada 6. jūnijā [1]

Lieta C-659/17

***Istituto nazionale della previdenza sociale* (*INPS*)**
pret
Azienda Napoletana Mobilità SpA

(*Corte suprema di cassazione, Sezione Lavoro* (Augstākā kasācijas tiesa, Darba lietu palāta, Itālija)
lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LESD 107. panta 1. punkts – Valsts atbalsts – Komisijas Lēmums 2000/128/EK – Itālijas piešķirtais atbalsts nodarbinātības veicināšanai – Atbrīvošana no sociālās apdrošināšanas iemaksām un to samazināšana – Komisijas lēmums, ar kuru konkrētu atbalstu mācību un darba līgumiem un mācību un darba līgumu pārgrozīšanai par līgumiem uz nenoteiktu laiku atzīst par nesaderīgu ar kopējo tirgu – Lēmuma piemērojamība darba devējam, kas sniedz vietējā sabiedriskā transporta pakalpojumus būtībā bezkonkurences režīmā

1. Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par LESD 107. panta 1. punkta valsts atbalsta normu interpretāciju. Strīds ir radies saistībā ar domstarpībām starp *Istituto nazionale della previdenza sociale* (turpmāk tekstā – "*INPS*") (Valsts sociālā nodrošinājuma birojs, Itālija), no vienas puses, un *Azienda Napoletana Mobilità SpA* (turpmāk tekstā – "*ANM*"), no otras puses, par to, vai *ANM* bija pienākums veikt sociālās apdrošināšanas iemaksas *INPS* attiecībā uz darbiniekiem, kas pieņemti darbā, izmantojot mācību un darba līgumus laikposmā no 1997. līdz 2001. gadam.

2. *ANM* ir uzņēmums, kas pilnībā pieder Neapoles pašvaldībai un sniedz vietējā sabiedriskā transporta pakalpojumus šajā pašvaldībā [2].

1 Oriģinālvaloda – angļu.

2 Ja vien iesniedzējtiesas veicamās pārbaudes gaitā netiek secināts citādi, šķiet, ka *ANM* sākotnēji tika izveidots 1995. gadā ar Neapoles pašvaldības padomes 1995. gada 6. aprīļa Rīkojumu Nr. 94 saskaņā ar Valsts likuma Nr. 142/1990 22. pantu un Neapoles pašvaldības statūtu 54.–60. pantu kā šīs pašvaldības speciālais uzņēmums, lai pārvaldītu sabiedriskā transporta pakalpojumus šajā pašvaldībā. Turklāt arī šķiet, ja vien iesniedzējtiesas veicamās pārbaudes gaitā netiek secināts citādi, ka *ANM* tika pārveidots par akciju sabiedrību 2001. gadā un saskaņā ar 1997. gada 19. novembra *decreto legislativo n. 422 Conferimento alle regioni ed agli enti locali di funzioni e compiti in materia di trasporto pubblico locale, a norma dell'articolo 4, comma 4, della legge 15 marzo 1997, n. 59* (Leģislatīvais dekrēts Nr. 422/1997 par funkciju un pienākumu vietējā sabiedriskā transporta jomā nodošanu reģioniem un vietējām iestādēm saskaņā ar 1997. gada 15. marta Likuma Nr. 59 4. panta 4. punktu) (*GURI* Nr. 287, 1997. gada 10. decembris, 4. lpp.) 18. panta 1. punktu *ANM* pārvaldībā tika nodots viss Neapoles pašvaldības sabiedriskā transporta tīkls bez jebkādas iepirkumu procedūras.

3. Ar Lēmumu 2000/128/EK (1999. gada 11. maijs) par Itālijas piešķirto atbalstu nodarbinātības veicināšanai [3] Eiropas Komisija atzina par daļēji nesaderīgu ar kopējo tirgu atbalstu, ko Itālija piešķīra, samazinot sociālās apdrošināšanas iemaksas, ko maksā darba devēji, attiecībā uz mācību un darba līgumiem un mācību un darba līgumu pārgrozīšanu par līgumiem uz nenoteiktu laiku [4]. Pamatojoties uz šo lēmumu, *INPS* pieprasīja *ANM* veikt sociālās apdrošināšanas iemaksas par laikposmu no 1997. gada līdz 2001. gadam, lai atgūtu šādus samazinājumus. Pamatlietā *ANM* tostarp lūdz atzīt, ka tai nav pienākuma maksāt šādas summas.

4. Jautājums, uz kuru tagad jāatbild Tiesai, ir par to, vai Lēmums 2000/128 attiecas uz tādu uzņēmumu kā *ANM*. Galu galā šis uzņēmums sniedz vietējā sabiedriskā transporta pakalpojumus "būtībā bezkonkurences režīmā sniegtā pakalpojuma ekskluzivitātes dēļ" [5]. Kritiskais jautājums ir, vai tirdzniecība starp dalībvalstīm tiek ietekmēta un konkurence ir izkropļota vai tā var tikt izkropļota, kā noteikts LESD 107. panta 1. punktā.

Atbilstošās tiesību normas

5. Lēmuma 2000/128 1.–3. pantā ir noteikts:

"1. pants

1. Kopš 1995. gada novembra Itālijas nelikumīgi piešķirtais atbalsts par darba ņēmēju pieņemšanu darbā, noslēdzot mācību un darba līgumus, kas ir paredzēti Likumos 863/84, 407/90, 169/91 un 451/94, ir saderīgs ar kopējo tirgu un EEZ līgumu, ciktāl tas attiecas uz:

– jaunu darba vietu izveidi atbalstu saņemošajā uzņēmumā darba ņēmējiem, kas vēl nav bijuši nodarbināti vai kas zaudējuši iepriekšējo darbu pamatnostādņu par atbalstu nodarbinātībai izpratnē,

– tādu darba ņēmēju pieņemšanu darbā, kam ir īpašas grūtības piekļūt vai atkārtoti piekļūt darba tirgum. Šajā lēmumā ar "darba ņēmējiem, kam ir īpašas grūtības piekļūt vai atkārtoti piekļūt darba tirgum" saprot jauniešus līdz 25 gadiem, absolventus jaunākus par 29 gadiem ieskaitot un ilglaicīgus bezdarbniekus, proti, tos, kas ir bez darba vairāk nekā gadu.

2. Atbalsts, kas ir piešķirts 1. punktā minēto noteikumu neatbilstošiem mācību un darba līgumiem, nav saderīgs ar kopējo tirgu.

2. pants

1. Saskaņā ar Likuma 196/97 15. pantu Itālijas piešķirtais atbalsts, lai mācību un darba līgumus pārgrozītu par līgumiem, kas noslēgti uz nenoteiktu laiku, ir saderīgs ar kopējo tirgu un EEZ līgumu ar nosacījumu, ka ir ievērots nosacījums par darba vietu izveidošanu, kā tas ir paredzēts Kopienas pamatnostādnēs par atbalstu nodarbinātībai.

Uzņēmumā nodarbināto darbinieku skaitu aprēķina, neņemot vērā darba vietas, kas radušās līgumu pārgrozīšanas rezultātā, un darba vietas, kas tika radītas, noslēdzot līgumus uz noteiktu laiku, vai kurās nav garantēta zināma nodarbinātības nepārtrauktība.

3 OV 2000, L 42, 1. lpp.

4 Ar 2002. gada 7. marta spriedumu lietā Itālija/Komisija (C-310/99, EU:C:2002:143) Tiesa noraidīja Itālijas Republikas prasību atcelt tiesību aktu attiecībā uz Lēmumu 2000/128. Ar 2004. gada 1. aprīļa spriedumu lietā Itālija/Komisija (C-99/02, EU:C:2004:207) Tiesa atzina, ka Itālijas Republika nav izpildījusi savus pienākumus saskaņā ar Lēmuma 2000/128 3. un 4. pantu, neveicot noteiktajā termiņā visus pasākumus, lai atgūtu no saņēmējiem atbalstu, kas saskaņā ar minēto lēmumu ir atzīts par nelikumīgu un nesaderīgu ar kopējo tirgu.

5 Skat. šo secinājumu 12. punktā minēto jautājumu.

2. 1. punktā minētajam nosacījumam neatbilstošs atbalsts mācību un darba līgumu pārgrozīšanai par līgumiem uz nenoteiktu laiku nav saderīgs ar kopējo tirgu.

3. pants

Itālija veic visus vajadzīgos pasākumus, lai atgūtu saņēmējam jau nelikumīgi piešķirto atbalstu, kas neatbilst 1. un 2. pantā minētajiem nosacījumiem.

Atbalstu atgūst saskaņā ar Itālijas tiesību aktos noteikto procedūru. Atgūstamajām summām pieskaita procentus par laikposmu no dienas, kad atbalsts piešķirts saņēmējiem, līdz tā faktiskās atgūšanas dienai. Procentus aprēķina, pamatojoties uz atsauces likmi, ko izmanto reģionālā atbalsta dotācijas ekvivalenta aprēķināšanai."

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

6. Laikposmā no 1995. gada novembra līdz 2001. gada maijam [6] *ANM* pieņēma darbā darbiniekus profesionālo mācību nolūkos un pēc tam integrēja tos uzņēmumā. Šāda nodarbināšana tika veikta, noslēdzot mācību un darba līgumus saskaņā ar Itālijas Likumu 863/1984, kas grozīts ar Itālijas Likumiem 407/1990, 169/1991 un 451/1994. Pēc tam *ANM* pārgrozīja konkrētus mācību un darba līgumus par "beztermiņa" līgumiem (darba līgumi uz nenoteiktu laiku) saskaņā ar Itālijas Likumu 451/1994.

7. Attiecīgās valsts normas noteica pilnīgu atbrīvojumu no sociālās apdrošināšanas iemaksām divu gadu mācību periodā tiem uzņēmumiem, kuri darbojas jomās, kurās bezdarba līmenis bija augstāks par vidējo bezdarba līmeni valstī. Atbrīvojumu pagarināja uz vienu gadu, ja mācību un darba līgumi tika pārgrozīti par līgumiem uz nenoteiktu laiku. *ANM* šos atbrīvojumus izmantoja saistībā ar attiecīgajiem mācību un darba līgumiem un to turpmāko pārgrozīšanu.

8. Ar Lēmumu 2000/128 Komisija atzina, ka valsts regulējums daļēji neatbilst LESD 107. panta 1. punktā noteiktajam aizliegumam.

9. *INPS* kā iestāde, kurai uzticēta Lēmuma 2000/128 īstenošana, nosūtīja *ANM* divus maksājuma pieprasījumus: vienu 7 429 436,76 EUR apmērā attiecībā uz mācību un darba līgumiem laikposmā no 1997. gada līdz 2001. gadam un otru 2 266 014,05 EUR apmērā attiecībā uz šādu līgumu turpmāku pārgrozīšanu laikposmā no 1999. gada līdz 2001. gadam.

10. *ANM* cēla prasību *Tribunale di Napoli* (Neapoles tiesa, Itālija) pret *INPS* lēmumu atgūt šīs summas. Šī tiesa atbalstīja *ANM* prasību, pamatojoties uz to, ka Lēmumam 2000/128 nebija tiešas iedarbības, jo tas nebija pietiekami precīzs un beznosacījumu.

11. *INPS* iesniedza apelācijas sūdzību *Corte d'Appello di Napoli* (Neapoles apelācijas tiesa, Itālija), kas atbalstīja *Tribunale di Napoli* (Neapoles tiesa) spriedumu, bet pamatoja savu lēmumu ar citiem apsvērumiem. *Corte d'Appello di Napoli* (Neapoles apelācijas tiesa) ieskatā, Lēmums 2000/128 ir Itālijas tiesību sistēmas daļa, bet šajā gadījumā tas nav piemērojams, jo *ANM* piešķirtais sociālās apdrošināšanas iemaksu samazinājums neietekmēja dalībvalstu savstarpējo tirdzniecību un nevarēja izkropļot konkurenci, ņemot vērā, ka šis uzņēmums sniedz vietējā sabiedriskā transporta pakalpojumus bezkonkurences režīmā.

6 Šie datumi nav līdz galam noskaidroti.

12. *INPS* pārsūdzēja *Corte d'Appello di Napoli* (Neapoles apelācijas tiesa) spriedumu *Corte di Cassazione, Sezione Lavoro* (Augstākā kasācijas tiesa, Darba lietu palāta, Itālija), kura ir vērsusies Tiesā ar šādu jautājumu:

"Vai [Lēmums 2000/128] ir piemērojams arī tiem darba devējiem, kuri nodrošina vietējā sabiedriskā transporta pakalpojumus – būtībā bezkonkurences režīmā sniegtā pakalpojuma ekskluzivitātes dēļ – un kuri ir izmantojuši atbrīvojumus no sociālās apdrošināšanas iemaksām, noslēdzot mācību un darba līgumus, sākot no 1990. gada Likuma Nr. 407 spēkā stāšanās dienas, šajā gadījumā attiecībā uz laikposmu no 1997. gada [maija] līdz 2001. gada maijam?"

Tiesvedība Tiesā

13. *INPS*, *ANM*, Itālijas valdība un Komisija iesniedza rakstveida apsvērumus.

14. Tiesvedības rakstveida daļas beigās Tiesa uzskatīja, ka ir nepieciešams pieprasīt paskaidrojumus no iesniedzējtiesas trīs jautājumos saskaņā ar Tiesas Reglamenta 101. pantu. Šis pieprasījums tika nosūtīts iesniedzējtiesai 2018. gada 13. decembrī. Pēc tam, kad termiņš atbildes sniegšanai tika vairakkārt pagarināts, iesniedzējtiesa sniedza atbildi uz šo pieprasījumu Tiesas kancelejā 2019. gada 13. martā.

15. Pirmkārt, iesniedzējtiesa tika lūgta precizēt prejudiciālajā jautājumā minēto terminu "būtībā bezkonkurences režīmā sniegtā pakalpojuma ekskluzivitātes dēļ". Jo īpaši iesniedzējtiesa tika lūgta precizēt, vai tas attiecas uz attiecīgo vietējā transporta pakalpojumu tiešu nodošanu *ANM* un vai Neapoles pašvaldība varēja likumīgi piešķirt šādus pakalpojumus citiem pakalpojumu sniedzējiem. Otrkārt, iesniedzējtiesa tika lūgta norādīt, vai tolaik Itālijas vietējā sabiedriskā transporta tirgus bija pilnībā vai daļēji atvērts konkurencei vai ne un, ja bija atvērts, tad cik lielā mērā. Treškārt, iesniedzējtiesa tika lūgta norādīt visas darbības, kuras tolaik veica *ANM*.

16. Turklāt saskaņā ar Tiesas Reglamenta 61. pantu Tiesa aicināja lietas dalībniekus paust tiesas sēdē viedokli par iesniedzējtiesas atbildi uz lūgumu sniegt paskaidrojumu un savos mutvārdu paskaidrojumos vērst uzmanību uz trim minētajiem jautājumiem, kā arī uz jebkādu ietekmi, kas var būt atbildei attiecībā uz minēto prejudiciālo jautājumu.

17. Tiesas sēdē 2019. gada 3. aprīlī apsvērumus sniedza *INPS*, *ANM*, Itālijas valdība un Komisija.

Ievadpiezīmes

18. Jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru valsts pasākuma kvalificēšanai par "valsts atbalstu" LESD 107. panta 1. punkta izpratnē tiek prasīta visu šādu nosacījumu izpilde. Pirmkārt, to piešķir pati valsts vai no valsts līdzekļiem. Otrkārt, šādi iejaucoties, ir jābūt iespējamībai, ka tiks ietekmēta tirdzniecība starp dalībvalstīm. Treškārt, ar to ir jāsniedz selektīva priekšrocība tās saņēmējam. Ceturtkārt, tam ir jābūt tādam, ar ko tiek izkropļota konkurence vai arī tiek radīti draudi to izkropļot [7].

19. LESD 107. panta 1. punktā izteiktais otrais un ceturtais kritērijs ir prejudiciālā jautājuma priekšmets [8].

7 Spriedums, 2018. gada 28. jūnijs, *Andres* (*Heitkamp BauHolding* maksātnespēja)/Komisija (C-203/16 P, EU:C:2018:505, 82. punkts un tajā minētā judikatūra).

8 LESD 107. panta 1. punktā izteiktais otrais un ceturtais kritērijs ir divi atšķirīgi, bet savstarpēji saistīti kritēriji.

20. Vispirms gribu atgādināt, ka Tiesas rīcībā esošajos materiālos nav norādes, ka *ANM* piešķirtais atbrīvojums no sociālās apdrošināšanas būtu kompensācija par sabiedriskā pakalpojuma vai pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu, ja vien iesniedzējtiesas veicamās pārbaudes gaitā netiek secināts citādi [9]. Uz valsts atbalstu neattiecas LESD 107. panta 1. punkts [10], ja to uzskata kā kompensāciju par pakalpojumiem, kurus snieguši uzņēmumi, kas atbalstu saņem, lai pildītu sabiedriskā pakalpojuma pienākumus, kā rezultātā šie uzņēmumi patiesībā nesaņem finansiālu priekšrocību, un minētais atbalsts līdz ar to tiem nerada situāciju, kas no konkurences viedokļa ir labvēlīgāka salīdzinājumā ar uzņēmumiem, kuri ar tiem konkurē. Lai šāda kompensācija kādā konkrētā gadījumā netiktu kvalificēta par valsts atbalstu, ir jābūt izpildītiem 2003. gada 24. jūlija sprieduma *Altmark Trans* un *Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EU:C:2003:415) 88.–93. punktā minētajiem nosacījumiem [11].

21. Konkrētais atbalsts Lēmumā 2000/128 veidoja shēmu vai programmu, kura attiecās uz vairākām nozarēm un reģioniem, nevis uz konkrētu uzņēmumu. Saskaņā ar šī lēmuma 3. pantu Itālijai bija jāveic visi vajadzīgie pasākumi, lai atgūtu nelikumīgo atbalstu no tā saņēmējiem.

22. Atbalsta programmas gadījumā Komisija var vienkārši izpētīt attiecīgās programmas īpašības, lai sava lēmuma pamatojumā novērtētu, vai programma tajā paredzēto nosacījumu dēļ nodrošina jūtamu priekšrocību saņēmējiem salīdzinājumā ar to konkurentiem un ir tāda, kas būtībā dod labumu uzņēmumiem, kuri piedalās dalībvalstu savstarpējā tirdzniecībā. Tādējādi Komisijai lēmumā par šādu programmu nav pienākuma analizēt atbalstu, kas saskaņā ar šādu shēmu ir piešķirts katrā individuālā gadījumā. Vajadzība pārbaudīt katra attiecīgā uzņēmuma individuālo situāciju rodas tikai atbalsta atgūšanas stadijā [12]. Šajā ziņā dalībvalstij ir jāpārbauda katra uzņēmuma, uz kuru attiecas šādi atgūšanas pasākumi, individuālā situācija [13].

23. Lēmuma 2000/128 64.–66. un 98. apsvērumā Komisija ir konstatējusi, ka attiecīgais atbalsts kropļo konkurenci un ietekmē tirdzniecību starp dalībvalstīm vai var to izdarīt, "ciktāl saņemošie uzņēmumi eksportē daļu savas produkcijas uz citām dalībvalstīm; tāpat arī, pat ja uzņēmumi savas preces neeksportē, tiek veicināta iekšzemes ražošana, jo atbalsts samazina citu dalībvalstu uzņēmumu iespējas eksportēt savu produkciju uz Itālijas tirgu" [14].

24. Pirms atgūt piešķirtās priekšrocības, valsts iestādēm tomēr katrā atsevišķā gadījumā ir jāpārbauda, vai piešķirtā priekšrocība, kas atrodas saņēmēja rīcībā, var izkropļot konkurenci un ietekmēt Eiropas Savienības iekšējo tirdzniecību. Šī papildu pārbaude ir būtiska, lai atsevišķas saņemtās priekšrocības tiktu klasificētas kā valsts atbalsts [15].

9 Faktiski tiesas sēdē 2019. gada 3. aprīlī gan Itālijas valdība, gan Komisija norādīja, ka minētā palīdzība netika sniegta kā atlīdzība par sabiedriskā pakalpojuma vai pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu. Savos rakstveida apsvērumos *ANM* apgalvoja, ka tai ir tiesiskā paļāvība, ka atbrīvojums no sociālās apdrošināšanas iemaksām ir galīgs. Šo jautājumu iesniedzējtiesa neizvirzīja. Tādējādi tas neattiecas uz uzdoto prejudiciālo jautājumu.

10 Lai valsts pasākumu klasificētu kā valsts atbalstu, LESD 107. panta 1. punkta pirmajā kritērijā ir paredzēts, ka uzņēmumam ir jābūt piešķirtai priekšrocībai.

11 Skat. spriedumu, 2017. gada 20. decembris, *Comunidad Autónoma del País Vasco* u.c./Komisija (no C-66/16 P līdz C-69/16 P, EU:C:2017:999, 44.–46. punkts). Tas nenorāda uz to, ka *ANM* nevar būt tiesību saņemt kompensāciju par sabiedriskā pakalpojuma vai pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu uz kāda cita pamata.

12 Spriedums, 2011. gada 9. jūnijs, *Comitato "Venezia vuole vivere"* u.c./Komisija (C-71/09 P, C-73/09 P un C-76/09 P, EU:C:2011:368, 63. un 130. punkts).

13 Spriedums, 2011. gada 9. jūnijs, *Comitato "Venezia vuole vivere"* u.c./Komisija (C-71/09 P, C-73/09 P un C-76/09 P, EU:C:2011:368, 64. punkts).

14 Skat. Lēmuma 2000/128 66. apsvērumu. Manuprāt, 66. apsvērumā minētā preču ražošana un eksports ir uzskatāmi tikai par paraugu. Tas ir skaidri pateikts 2015. gada 14. janvāra spriedumā *Eventech* (C-518/13, EU:C:2015:9, 65.–69. punkts). Skat. šo secinājumu 24. punktu.

15 Šajā ziņā skat. spriedumu, 2011. gada 9. jūnijs, *Comitato "Venezia vuole vivere"* u.c./Komisija (C-71/09 P, C-73/09 P un C-76/09 P, EU:C:2011:368, 115. punkts). Šī sprieduma 120. punktā Tiesa nosprieda, ka "pārbaudei valsts iestāžu izpildījumā par katra attiecīgā atbalsta saņēmēja individuālo situāciju Komisijas lēmumā par atbalsta shēmu, kas ir pievienots atgūšanas rīkojumam, ir jānosaka pietiekams ietvars. Pirmkārt, [..] šādam lēmumam jāļauj skaidri identificēt tā piemērošanas jomu. Otrkārt, [..] šādā lēmumā ir jābūt visiem būtiskajiem elementiem, lai valsts iestādes to varētu izpildīt, tādējādi izslēdzot, ka šī lēmuma patiesais saturs tiktu noteikts tikai vēlāk ar Komisijas un valsts iestāžu vēstuļu apmaiņas palīdzību". 2014. gada 13. februāra spriedumā *Mediaset* (C-69/13, EU:C:2014:71, 35. punkts) Tiesa nosprieda, ka, tā kā Komisija savā lēmumā nav identificējusi konkrētus attiecīgā atbalsta saņēmējus un nav arī precīzi noteikusi atgūstamā atbalsta summas, valsts tiesai, ja tajā ir celta prasība šajā ziņā, ir jāspriež par atbalsta, kura atgūšanu uzdevusi Komisija, summu. Sastopoties ar grūtībām, valsts tiesa var vērsties Komisijā, lai tā sniegtu valsts tiesai savu palīdzību atbilstoši LES 4. panta 3. punktā paredzētajam lojālas sadarbības principam.

25. Tādējādi šajā kontekstā, kad *INPS* centās atgūt atbalstu, kas piešķirts tādam konkrētam saņēmējam kā *ANM*, radās jautājums, vai tirdzniecība starp dalībvalstīm tika ietekmēta un vai šāda piešķiršana izkropļo konkurenci, kā arī vai valsts tiesās var apstrīdēt lēmumu, kurā ir konstatēta šāda ietekme [16].

Analīze

Piemērojamā judikatūra un principi

26. Manuprāt, vismaz pirmajā acu uzmetienā atbildi uz Tiesai uzdoto jautājumu var rast Tiesas pastāvīgajā judikatūrā. Šie principi nesen tika atkārtoti noteikti un piemēroti vietējā sabiedriskā transporta jomā 2015. gada 14. janvāra spriedumā *Eventech* (C-518/13, EU:C:2015:9). Šī lieta attiecās uz *Transport for London* praksi, saskaņā ar kuru *London taxis* taksometriem ir atļauts braukt pa autobusu braukšanas joslām, kas izveidotas uz publiskajiem ceļiem, stundās, kurās tiek piemēroti pārvietošanās ierobežojumi šajās joslās, savukārt privāti īrētajām automašīnām ar šoferi tajās pārvietoties ir liegts, izņemot, lai uzņemtu vai izsēdinātu pasažierus, kas tos ir iepriekš rezervējuši.

27. Šī sprieduma 65.–69. punktā Tiesa konstatēja, ka atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai, lai valsts pasākumu varētu atzīt par valsts atbalstu, nav jākonstatē, ka atbalsts patiešām ietekmē tirdzniecību dalībvalstu starpā un faktiski kropļo konkurenci, bet tikai jāpārbauda, vai pasākums *var* ierobežot šo tirdzniecību vai izkropļot konkurenci [17]. It īpaši situācijā, kad dalībvalsts piešķirts atbalsts nostiprina kāda uzņēmuma stāvokli attiecībā pret citiem konkurējošiem uzņēmumiem Savienības iekšējā tirdzniecībā, ir jāuzskata, ka atbalsts ir ietekmējis minēto tirdzniecību. Šajā ziņā nav vajadzīgs, lai uzņēmumi, kas saņem atbalstu, paši piedalītos Savienības iekšējā tirdzniecībā. Ja dalībvalsts piešķir atbalstu uzņēmumiem, darbība valstī var saglabāties tāda pati vai pieaugt, taču tādējādi tiek samazinātas citās dalībvalstīs reģistrētu uzņēmumu izredzes iekļūt šīs dalībvalsts tirgū. Turklāt atbilstoši Tiesas judikatūrai nav *ex ante* sliekšņa vai procentuālās robežas, kuru nesasniedzot, var uzskatīt, ka tirdzniecība starp dalībvalstīm netiek ietekmēta. Atbalsta salīdzinošais nenozīmīgums vai atbalsta saņēmēja uzņēmuma salīdzinoši pieticīgais lielums *a priori* neizslēdz iespējamību, ka tirdzniecība starp dalībvalstīm var tikt ietekmēta. Tādējādi nosacījums, ka atbalstam jābūt tādam, kas var iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm, nav atkarīgs no piedāvāto transporta pakalpojumu lokālā vai reģionālā rakstura vai arī no attiecīgās darbības jomas apjoma [18].

28. Tiesas ieskatā, nevar tikt izslēgts, ka autobusu braukšanas joslu politikas rezultātā privāti nomātām vieglajām automašīnām ar autovadītāju pakalpojumu sniegšana Londonā var kļūt mazāk pievilcīga, tā rezultātā ar to tiek samazinātas citās dalībvalstīs reģistrētu uzņēmumu iespējas iekļūt šajā tirgū [19].

16 Iespējams, ka *ANM* varēja būt tiesības celt prasību Eiropas Savienības Vispārējā tiesā, apstrīdot Lēmuma 2000/128 spēkā esamību, jo šis lēmums tieši un individuāli ietekmēja *ANM* sakarā ar kaitējumu tās tiesiskajai situācijai, kas nodarīts ar Lēmuma 2000/128 3. pantā noteikto rīkojumu par attiecīgā atbalsta atgūšanu. Skat. pēc analoģijas spriedumu, 2011. gada 9. jūnijs, *Comitato "Venezia vuole vivere"* u.c./Komisija (C-71/09 P, C-73/09 P un C-76/09 P, EU:C:2011:368, 51. punkts). Ņemot vērā to, ka no Tiesas rīcībā esošajiem materiāliem varētu izrādīties, ja vien iesniedzējtiesas veicamās pārbaudes gaitā netiek secināts citādi, ka *ANM* neapstrīdēja Lēmuma 2000/128 spēkā esamību *per se*, bet drīzāk to, vai tai piešķirtais atbalsts ietekmē tirdzniecību starp dalībvalstīm, kā noteikts LESD 107. panta 1. punktā, es neuzskatu, ka 1994. gada 9. marta spriedumā *TWD Textilwerke Deggendorf* (C-188/92, EU:C:1994:90, 13.–18. punkts) minētais noteikums par prejudiciālā nolēmuma pieņemamību ir piemērojams un *ANM* nebija pienākuma celt prasību Vispārējā tiesā par Lēmuma 2000/128 atcelšanu.

17 Jāuzsver, ka *INPS* nav jāpierāda, ka attiecīgie *ANM* piešķirtie atbrīvojumi patiešām ietekmē tirdzniecību starp dalībvalstīm vai ka konkurence faktiski tiek izkropļota.

18 Skat. arī spriedumus, 2003. gada 24. jūlijs, *Altmark Trans* un *Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EU:C:2003:415, 77.–82. punkts), 2005. gada 21. jūlijs, *Xunta de Galicia* (C-71/04, EU:C:2005:493, 41. punkts), un 2017. gada 27. jūnijs, *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania* (C-74/16, EU:C:2017:496, 78. un 79. punkts). 2003. gada 24. jūlija spriedumā *Altmark Trans* un *Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EU:C:2003:415, 77. punkts) Tiesa noteica, ka nav izslēgts, ka sabiedriskās subsīdijas, kas piešķirtas uzņēmumam, kurš sniedz vienīgi lokālā vai reģionālā transporta pakalpojumus un nesniedz nekādus transporta pakalpojumus ārpus tā mītnes valsts, tomēr iespaido tirdzniecību starp dalībvalstīm.

19 Spriedums, 2015. gada 14. janvāris, *Eventech* (C-518/13, EU:C:2015:9, 70. punkts).

29. Ar konkurences kropļošanas nosacījumu ir tā, ka atbalsts, ar ko ir paredzēts uzņēmumu atbrīvot no izmaksām, kuras tam parasti būtu jāsedz saistībā ar ikdienas pārvaldību vai parastu darbību, principā rada konkurences apstākļu izkropļojumu [20].

30. No iepriekš minētās judikatūras izriet, ka slieksnis, ko piemēro, lai konstatētu, ka valsts pasākums var ietekmēt tirdzniecību un izkropļot konkurenci, ir zems [21]. Uz to attiecas *de minimis* atbalsta atruna, jo šādā gadījumā tiek uzskatīts, ka atbalsts neietekmē tirdzniecību starp dalībvalstīm un ar atbalstu netiek izkropļota konkurence vai arī netiek radīti draudi to izkropļot [22]. Ņemot vērā to, ka *ANM* piešķirtā attiecīgā valsts pasākuma vērtība pamatlietā bija aptuveni 10 miljonu EUR apmērā piecu gadu laikposmā, principā to nevar uzskatīt par *de minimis*, neatkarīgi no tā, kādi ES valsts atbalsta *de minimis* noteikumi varētu būt piemērojami *ratione temporis* [23].

31. Tādējādi uzskatu, ka principā nevar piekrist *ANM* apgalvojumam, ka, ņemot vērā attiecīgo pakalpojumu vietējo raksturu, uz to neattiecoties Lēmuma 2000/128 piemērošanas joma, jo tā tika dibināta vienīgi nolūkos nodrošināt sabiedriskā transporta pakalpojumus Neapoles pašvaldībā.

32. Tomēr, lai pamatlietā piemērotu LESD 107. panta 1. punktā noteikto otro un ceturto kritēriju, pamatlietas kontekstā *INPS* ir nepieciešams pierādīt, ka *ANM* konkurē ar citiem uzņēmumiem tirgos, kuri *de jure* [24] nav slēgti konkurencei.

33. Manuprāt, ja tolaik Neapoles pašvaldības transporta pakalpojumu tirgus iespējami būtu zināmā mērā atvērts konkurencei [25] un tādējādi uz to neatteiktos likumīgs monopols vai ja *ANM* veiktu aktīvās darbības citos zināmā mērā atvērtos konkurencei tirgos, tad attiecīgs valsts pasākums visticamāk varētu izkropļot konkurenci un ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm, neraugoties uz Neapoles pašvaldībā sniegto transporta pakalpojumu vietējo raksturu.

34. Skaidrības labad es uzskatu, ka ir nepieciešams definēt jēdzienu "likumīgs monopols" pašreizējā kontekstā. Šajā ziņā, manuprāt, vislabākā definīcija ir sniegta Komisijas paziņojuma par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. panta 1. punktā minēto valsts atbalsta jēdzienu (C/2016/2946) [26] 272. zemsvītras piezīmē, kurā noteikts, ka "likumīgs monopols pastāv, ja konkrēts pakalpojums ir ar tiesību aktiem vai regulatīviem pasākumiem rezervēts ekskluzīvam pakalpojumu sniedzējam, viennozīmīgi aizliedzot jebkuram citam ekonomikas dalībniekam sniegt šo pakalpojumu (pat ne

20 Spriedumi, 2017. gada 27. jūnijs, *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania* (C-74/16, EU:C:2017:496, 80. punkts), un 2005. gada 21. jūlijs, *Xunta de Galicia* (C-71/04, EU:C:2005:493, 44. punkts).

21 2005. gada 21. jūlija sprieduma *Xunta de Galicia* (C-71/04, EU:C:2005:493) 42. un 43. punktā Tiesa noteica, ka "šādu tirdzniecību jo īpaši ietekmē salīdzinoši maznozīmīgs atbalsts, ja nozarē, kurā darbojas atbalsta saņēmēji uzņēmumi, pastāv spēcīga konkurence". "Tādējādi, ja nozarei raksturīgs palielināts skaits mazo uzņēmumu, individuāli pat salīdzinoši neliels atbalsts, kas pieejams potenciāli visiem vai lielai daļai nozares uzņēmumu, var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm".

22 Spēkā esošos noteikumus par *de minimis* valsts atbalstu skat., piemēram, Komisijas Regulā (ES) Nr. 1407/2013 (2013. gada 18. decembris) par Līguma par Eiropas Savienības darbību 107. un 108. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam (OV 2013, L 352, 1. lpp.). Vēlos atzīmēt, ka transporta nozare tika izslēgta no Komisijas Regulas (EK) Nr. 69/2001 (2001. gada 12. janvāris) par EK Līguma 87. un 88. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam (OV 2001, L 10, 30. lpp.) piemērošanas jomas. Transporta nozare netika izslēgta no Komisijas Regulas (EK) Nr. 1998/2006 (2006. gada 15. decembris) par Līguma 87. un 88. panta piemērošanu *de minimis* atbalstam (OV 2006, L 379, 5. lpp.) piemērošanas jomas. Tomēr tika pielāgota vispārējā *de minimis* augšējā robeža, lai ņemtu vērā vidusmēra uzņēmumu, kuri darbojas kravas autotransporta un pasažieru pārvadājumu jomā, mazo izmēru. Saskaņā ar Regulu Nr. 1407/2013 šī zemākā augšējā robeža vairs nav piemērojama pasažieru autopārvadājumu nozarē.

23 Lai gūtu kādu priekšstatu par *ANM* darbību mērogu, ir vērts atzīmēt, ka saskaņā ar Komisijas datiem *ANM* pārvaldībā esošā sabiedriskā transporta sistēma attiecīgajā laikposmā apkalpoja aptuveni 1 miljonu iedzīvotāju. Tomēr iesniedzējtiesai galvenokārt ir jānosaka, vai *de minimis* noteikumi ir piemērojami un cik lielā mērā tie ir piemērojami.

24 Fakts, ka tirgus *de facto* ir slēgts konkurencei, jo *ANM* ir ekskluzīvas tiesības, kas izriet no konkrētās koncesijas tiešas piešķiršanas attiecībā uz Neapoles pašvaldības sabiedriskā transporta tīkla pārvaldību, nav būtisks.

25 Skat. pēc analoģijas spriedumu, 2009. gada 11. jūnijs, *ACEA*/Komisija (T-297/02, EU:T:2009:189, 90. punkts). Skat. arī spriedumu, 2004. gada 29. aprīlis, Itālija/Komisija (C-298/00 P, EU:C:2004:240, 66. punkts), kas attiecas uz tirgus atvēršanu daļējai konkurencei. 2016. gada 26. oktobra sprieduma *Orange*/Komisija (C-211/15 P, EU:C:2016:798) 65. punktā Tiesa noteica, ka "apstāklis, ka kāda no tautsaimniecības nozarēm tiek liberalizēta Savienības līmenī, var liecināt par atbalsta faktisku vai iespējamu ietekmi uz konkurenci, kā arī par tā ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm".

26 OV 2016, C 262, 1. lpp.

apmierināt atsevišķu klientu grupu iespējamo papildu pieprasījumu). Savukārt tas vien, ka sabiedriskā pakalpojuma sniegšana ir uzticēta kādam konkrētam uzņēmumam, nenozīmē, ka šim uzņēmumam ir likumīgs monopols". Turklāt ir pašsaprotami, ka likumos noteiktajam likumīgam monopolam ir jāatbilst Savienības tiesībām, jo īpaši normām par publiskajiem iepirkumiem.

35. Šādos apstākļos un ņemot vērā 2003. gada 24. jūlija spriedumu lietā *Altmark Trans* un *Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EU:C:2003:415, 78. punkts) un 2015. gada 14. janvāra spriedumu lietā *Eventech* (C-518/13, EU:C:2015:9, 66.–70. punkts), ja tolaik transporta pakalpojumu sniegšanas tirgus Neapoles pašvaldībā bija *de jure* atvērts konkurencei zināmā mērā un tādējādi likumīgs monopols uz to neattiecās, ir iespējams prezumēt, ka transporta pakalpojumu sniegšana, ko veic tāds uzņēmums kā *ANM*, varēja tikt uzturēta vai paplašināta attiecīgā valsts pasākuma dēļ, kā rezultātā uzņēmumiem, kas dibināti citās dalībvalstīs, būtu bijušas mazākas iespējas sniegt savus transporta pakalpojumus Neapoles pašvaldībā. Turklāt, pat ja tolaik transporta pakalpojumu sniegšanas tirgus Neapoles pašvaldībā būtu bijis *de jure* slēgts konkurencei [27], ja *ANM* darbības tomēr neaprobežojās tikai ar šo konkrēto pakalpojumu un ģeogrāfisko tirgu, attiecīgais valsts pasākums varēja atvieglot tai izvērst savu darbību citos konkurencei atvērtos tirgos [28], izņemot gadījumus, kad ar atsevišķu grāmatvedības uzskaiti attiecībā ar dažādām darbībām tiek efektīvi un pārredzami izslēgta jebkāda šķērssubsidēšanas iespēja, kas varētu būt starp tirgu, kurā *ANM* varēja būt likumīgs monopols, un jebkādu citu tirgu(-iem), kurā tā veic savas darbības [29].

Judikatūras un principu piemērošana attiecībā uz pamatlietas faktiem

36. Tādējādi galvenie jautājumi, kas ir jāizskata iesniedzējtiesai, ir, pirmkārt, vai attiecīgajā laikposmā attiecīgais tirgus *de jure* bija zināmā mērā atvērts konkurencei un, otrkārt, vai šajā laikposmā *ANM* darbojās citos tirgos (ģeogrāfiskajos un/vai produktu/pakalpojumu tirgos), kas bija zināmā mērā atvērti konkurencei, un, ja darbojās, vai tika izslēgta jebkāda šķērssubsidēšanas iespēja.

37. Atbildot uz pirmo jautājumu, kuru Tiesa pieprasīja paskaidrot, iesniedzējtiesa apgalvoja, ka saskaņā ar *ANM* apsvērumiem šajā jautājumā termins "būtībā bezkonkurences režīmā sniegtā pakalpojuma ekskluzivitātes dēļ" attiecas uz faktu, ka faktiski attiecīgajā tirgū nebija konkurences apstākļu, jo pakalpojumu sniedzējs visam Neapoles pašvaldības sabiedriskā transporta tīklam tika noteikts ar pakalpojumu sniedzēja statusa tiešu piešķiršanu, nevis ar iepirkumu procedūru [30]. *ANM* apgalvoja, ka attiecīgā tiešā piešķiršana atbilstot gan Savienības, gan valsts tiesībām [31]. *ANM* apstiprināja, ka tai ir ekskluzīvas tiesības attiecībā uz visiem regulārajiem transporta pakalpojumiem attiecīgajā teritorijā, līdz ar to tajā nav cita līdzīga pakalpojuma un to nevar aizstāt ar līdzīgu pakalpojumu.

27 Un tādējādi uz to attiecas likumīgs monopols.

28 Skat. pēc analoģijas spriedumu, 2009. gada 11. jūnijs, *ACEA*/Komisija (T-297/02, EU:T:2009:189, 94. punkts).

29 Skat. spriedumu, 2019. gada 23. janvāris, *Fallimento Traghetti del Mediterraneo* (C-387/17, EU:C:2019:51, 42. punkts).

30 Lai gan pastāv vietējie vai reģionālie monopoli, kurus kompetentās reģionālās un vietējās iestādes piešķir, izmantojot iepirkumu procedūras, konkurence var tikt izkropļota un tirdzniecība starp dalībvalstīm ietekmēta ar valsts atbalstu, ko piešķir uzņēmumam, kas konkurē par šāda monopola piešķiršanu, jo šī uzņēmuma finansiālais stāvoklis pastiprinās salīdzinājumā ar citiem potenciālajiem kandidātiem. Spriedums, 2014. gada 16. jūlijs, Vācija/Komisija (T-295/12, nav publicēts, EU:T:2014:675, 154. punkts).

31 Atbildot uz Tiesas pieprasījumu sniegt skaidrojumu, iesniedzējtiesa norādīja, ka saskaņā ar *ANM* apsvērumiem par pakāpenisku liberalizāciju transporta pakalpojumu tirgū, uz kuru attiecas sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības, atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 1370/2007 (2007. gada 23. oktobris) par sabiedriskā pasažieru transporta pakalpojumiem, izmantojot dzelzceļu un autoceļus, un ar ko atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 1191/69 un Padomes Regulu (EEK) Nr. 1107/70 (OV 2007, L 315, 1. lpp.), 5. panta jauniem noteikumiem pienākums piešķirt līgumus ir piemērojams no 2019. gada 3. decembra saskaņā ar šīs regulas 8. pantā noteiktajiem pārejas noteikumiem. Rakstveida apsvērumos *ANM* norādīja, ka laikposmā no 1997. līdz 2001. gadam attiecīgajai koncesijai tika piemēroti Padomes Regulas (EEK) Nr. 1191/69 (1969. gada 26. jūnijs) par dalībvalstu darbību sakarā ar saistībām, kuras parasti uzskata par sabiedriskajiem pakalpojumiem, dzelzceļa pārvadājumu, autopārvadājumu un iekšējo ūdensceļu pārvadājumu nozarē (OV speciālais izdevums angļu valodā, 1969(I), 276. lpp.), kas grozīta ar Padomes Regulu (EEK) Nr. 1893/91 (1991. gada 20. jūnijs) (OV 1991, L 169, 1. lpp.), noteikumi. *ANM* apgalvoja, ka minētā regula paredzot sabiedrisko pakalpojumu līgumu noslēgšanu attiecībā uz saistībām, kas saistītas ar vietējā sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu, tomēr nenorādot nosacījumus, saskaņā ar kuriem šādi līgumi ir jānoslēdz, kā arī nenorādot, vai sabiedriskā transporta pakalpojumu tirgum ir jābūt atvērtam konkurencei. *ANM* arī norādīja, ka saskaņā ar Leģislatīvā dekrēta Nr. 422/1997 18. pantu koncesiju sistēma tika aizstāta, tirgu atverot konkurencei no 2005. gada 31. decembra.

38. Manuprāt, tas vien, ka attiecīgā tiešā piešķiršana varēja atbilst Savienības un valsts tiesību aktiem par publiskajiem iepirkumiem, neizslēdz to, ka varēja pastāvēt potenciālās konkurences izkropļojums vai ka tirdzniecība starp dalībvalstīm varētu tikt ietekmēta. Tomēr ir jāatbild uz jautājumu, vai *ANM* bija likumīgs monopols attiecībā uz sabiedriskā transporta pārvaldību Neapoles pašvaldībā vai arī attiecīgā koncesija vai tās daļa saskaņā ar valsts tiesībām varēja tikt piešķirta citam uzņēmumam, izmantojot tostarp iepirkumu procedūru. Ja pastāvēja iespēja izmantot iepirkumu procedūru [32], tad attiecīgajā tirgū varētu būt bijusi konkurence un tiešā piešķiršana pati par sevi varēja veicināt vai saasināt potenciālās konkurences izkropļojumu, vai ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm [33].

39. Tiesas sēdē 2019. gada 3. aprīlī starp *ANM* un citiem lietas dalībniekiem radās ievērojamas domstarpības attiecībā uz Itālijas tiesību aktu patieso apjomu un transponēšanu šajā jautājumā, jo īpaši Leģislatīvā dekrēta Nr. 422/1997 18. pantu. Valsts tiesību interpretēšana neietilpst Tiesas kompetencē. Tādējādi, pamatojoties uz *INPS*, *ANM*, Itālijas valdības un Komisijas apsvērumiem, kas sniegti tiesas sēdē 2019. gada 3. aprīlī, uzskatu, ka iesniedzējtiesai ir jāpārbauda ne vien tas, vai ar Leģislatīvā dekrēta Nr. 422/1997 18. pantu un/vai citiem valsts tiesību aktiem bija atļauta attiecīgās koncesijas tieša piešķiršana *ANM*, bet arī vai faktiski tika *uzlikts pienākums* tā rīkoties. Paviršī izlasot Leģislatīvā dekrēta Nr. 422/1997 18. panta 2. punktu, šķiet ticams [34], ka tolaik attiecīgajā tirgū zināmā mērā varēja pastāvēt konkurence [35]. Šī uzdevuma mērķis ir noteikt, vai *ANM* bija likumīgs monopols attiecībā uz konkrēto tirgu.

40. Attiecībā uz otro jautājumu rakstveida apsvērumos *ANM* apstiprināja, ka attiecīgajā periodā tā neveica darbības ārpus Neapoles provinces [36]. *ANM* arī apgalvoja, ka saskaņā ar tās statūtiem (spēkā no 1995. gada 27. jūnija līdz 2001. gadam) tā veica darbības vienīgi Neapoles pašvaldībā. Turklāt tā apgalvoja, ka tā nevarēja veikt darbības ārpus Neapoles provinces saskaņā ar valsts judikatūru. Tomēr vēlos atzīmēt, ka saskaņā ar *ANM* 1992. gada 6. aprīļa statūtu 3. panta 2. punktu un 3. panta 3. punktu konkrētos apstākļos *ANM* varēja veikt saimniecisko darbību ārpus šīs pašvaldības.

41. *ANM* arī apgalvo, ka tā darbojās vienīgi sabiedriskā transporta sistēmas pārvaldības jomā līdz 2013. gada 1. janvārim, kad tā apvienojās ar citu uzņēmumu *Napolipark*, kas nodrošina autostāvvietu pārvaldību. Ņemot vērā attiecīgo datumu un ievērojamo laiku, kas pagājis kopš valsts pasākuma piešķiršanas, neuzskatu, ka šai darbībai ir nozīme attiecībā uz šajā lietā izskatāmo laiku, lai novērtētu attiecīgā pasākuma faktisko vai iespējamo ietekmi uz konkurenci vai tirdzniecību starp dalībvalstīm. Tomēr vēlos norādīt, ka saskaņā ar 1997. gada 27. jūnija *contratto di servizio* (pakalpojumu sniegšanas līgums), kas noslēgts starp Neapoles pašvaldību un *ANM*, 4. pantu koncesijas priekšmets ir ne tikai sabiedriskā transporta pārvaldība, bet arī autostāvvietu pārvaldība.

42. Ņemot vērā minētos apsvērumus, iesniedzējtiesai ir attiecīgi jāpārbauda, vai *ANM* veica darbības ārpus Neapoles pašvaldības vai citā produktu/pakalpojumu tirgū attiecīgajā laikposmā un, ja veica, vai tika izslēgta jebkāda šķērssubsidēšanas iespēja.

32 Pat attiecībā uz attiecīgā tirgus daļu.

33 Skat. pēc analoģijas 2009. gada 11. jūnija spriedumu *ACEA*/Komisija (T-297/02, EU:T:2009:189, 92. punkts), kurā Vispārējā tiesa konstatēja, ka pati atbalsta shēmas pastāvēšana konkrētiem atbalsta saņēmējiem varēja "radīt pašvaldībām stimulu tiešā veidā pasūtīt no šiem saņēmējiem pakalpojumus, nevis piešķirt koncesijas atklātās procedūrās".

34 Ja vien iesniedzējtiesas veicamās pārbaudes gaitā netiek secināts citādi.

35 Skat. Leģislatīvā dekrēta Nr. 422/1997 18. panta 2. punkta a) apakšpunktu par iepirkumu procedūras iespēju un 18. panta 2. punkta b) apakšpunktu, kas noteic ierobežojumus darbībām ārpus ģeogrāfiskās zonas *gadījumā, ja* līguma slēgšanas tiesības tiek tieši piešķirtas.

36 Vēlos atzīmēt, ka dažreiz tiek izmantota atsauce uz Neapoles provinci un citreiz uz Neapoles pašvaldību. No Tiesas rīcībā esošajiem materiāliem skaidri neizriet, vai attiecīgajā periodā šie termini attiecas uz vienu ģeogrāfisku zonu.

Secinājumi

43. Tādējādi uz *Corte suprema di cassazione, Sezione Lavoro* (Augstākā kasācijas tiesa, Darba lietu palāta, Itālija) jautājumu ierosinu atbildēt šādi:

Lēmums 2000/128/EK (1999. gada 11. maijs) par Itālijas piešķirto atbalstu nodarbinātības veicināšanai ir piemērojams tādam darba devējam kā *Azienda Napoletana Mobilità SpA*, kas sniedz vietējā sabiedriskā transporta pakalpojumus un kas laikposmā no 1997. gada maija līdz 2001. gada maijam guva labumu no atbrīvojumiem no sociālās apdrošināšanas iemaksām, noslēdzot mācību un darba līgumus, sākot no 1990. gada Likuma Nr. 407 spēkā stāšanās dienas, izņemot gadījumu, ja tas guva labumu no likumīga monopola, kas atbilstoši Kopienas tiesībām ar likumu vai reglamentējošiem pasākumiem paredz, ka šos pakalpojumus nodrošina ekskluzīvais pakalpojumu sniedzējs, izslēdzot jebkuru citu operatoru, un ar nosacījumu, ka tas nedarbojas nevienā citā ģeogrāfiskajā vai produktu/pakalpojumu tirgū.